

جلسه نهم - توهّم و هذیان

بیماری شناسی

نویسندگان: خانمها جلالی و کریمیان تایپ: حسین بوذجمهری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ادراک (Perception): روندی که از طریق حواس پنجگانه از چیزی که در محیط خارج رخ میدهد اطلاع حاصل میکنیم.

تصور (Imagery): محرکی وجود ندارد و خود فرد آنرا به وجود میآورد و از بین میبرد.

توهم

توهم : شاه علامت اختلالات روانپزشکی، ادراک بدون وجود محرک. ۵نوع توهم وجود دارد. (با توجه به حواس پنجگانه) و شایعترین نوع آن، توهم شنوایی است.

توهمات شنوایی: ۱- توهم دوم شخص: صدایی که فرد بیمار میشنود، بیمار را "تو" خطاب میکند. ۲- توهم سوم شخص: بیمار صدایی از دو نفر میشنود که درباره وی صحبت میکنند! ۳- شنیدن صدای رعد و برق و موسیقی (بدون صدای انسان)

توهم بینایی: فرد تصویری را میبیند که دیگران از دیدنش عاجزند! توهم بینایی نسبت به دیگر توعمان ارتباط بیشتری با مشکلات جسمی دارد مانند سکنه مغزی که فرد بعد از آن دچار این نوع توهم میشود. شایعترین علت توهمات بینایی مشکلات روانی است. (هر ۵نوع توهم بیشتر در ارتباط با مشکلات روانی اند تا جسمی، اما مشکلات جسمی خود را در توهم بینایی بیشتر نشان میدهند)

توهمات بویایی و چشایی ناشایع هستند و معمولاً بصورت بوها و مزه های ناخوشایند بیان میشوند.

توهم لمسی: نسبت به بینایی و شنوایی ناشایع است و چیزی که مریض لمس میکند بصورت سوزن سوزن شدن یا لمس کردن موجودی در زیر پوست خود است.

پس شایعترین انواع توهم به ترتیب شنوایی و بینایی هستند.

هذیان

علامت بعدی در روانپزشکی هذیان است. در حوزه باور تعریف میشود. هذیان باوری است فرد شدیداً به آن اعتقاد دارد. این باور از راه غیر معمول بدست آمده. وقتی استدلالی ثابت میکند که آن باور اشتباه است، فرد آنرا نمیپذیرد و حتی تزلزلی در باورش هم بوجود نمیآید.

انواع هذیان:

۱- **گزند و آسیب:** در این نوع هذیان فرد اعتقاد دارد که دیگران، اعم از افراد و سازمانها در پی از بین بردن، نابود کردن، بی آبرو کردن، ترور و ... بیمار میباشند. (دیگران در پی آسیب رساندن به وی هستند) بسته به اینکه مریض چه نوع بیماری را داشته باشد نوع باور متفاوت است.

در مانیا: حرف از نبوغ و موفقیت خود میزند.

در افسردگی: به دیگران حق میدهد که بر علیه وی توطئه کنند چون خود را عامل ناراحتی و بی آبرویی آنها میداند.

در مانیا ممکن است اقدامی علیه دیگران انجام دهد اما در افسردگی اینگونه نیست.

این سه نوع هذیان در افسردگی و مانیا و شیزوفرنی دیده میشوند.

۲- **هذیان خود بزرگ بینی:** بیمار باورهای اغراق آمیز درباره خود دارد (مانند ادعای امام زمان بودن) بطور کلی عقل سالم به باور این فرد میخندد. عمدتاً خود بزرگ بینی در مانیا و شیزوفرنی دیده میشود. این علائم (هذیان) شروع بیماری را نشان میدهند. مثلاً خود بزرگ بینی میتواند نشان دهد که فرد در حال ابتلا با مانیا است.

۳- **هذیان خود بیمار انگاری:** خود نازیبا انگاری: بیمار باورهای در رابطه با سلامت خود و شکل خود دارد و مثلاً باور دارد که بینی اش بدشکل است. این هذیان بسته به سن و نوع شرایط متفاوت است. در افراد جوان بیشتر به صورت خود نازیبا انگاری بروز میکند. بیشتر در افسردگی و شیزوفرنی دیده میشود. (در مانیا دیده نمیشود)

۴- **هذیان حسادت:** در این نوع بیمار باور دارد که همکارش یا همسرش به وی خیانت میکند. بیشترین میزان خشونت در این نوع هذیان دیده میشود. خیلی بد به درمان پاسخ میدهند. در دو صورت هذیان ضعیف میشود، یکی آنکه بمیرد و دیگری آنکه طلاق بگیرد. در مردان شایعتر است. با مصرف الکل نیز بیشتر میشود. از لحاظ جنسی معمولاً این مردان بی میل (عقیم) هستند.

۵- **هذیان عشقی (Sexual):** در خانمها شایعتر است. در این نوع هذیان بیمار باور دارد که فردی که تابحال او را ندیده است عاشقش شده (فردی مشهور و معروف مثل خواننده یا بازیگر یا احمدی نژاد و شاید ما) در گذشته به آن جنون کلفتی میگفتند. معمولاً میانسالان دچار میشوند. این افراد معمولاً ظاهری نه

چندان زیبا دارند. در طبقات اجتماعی پایین بیشتر دیده میشوند. اگر در آقایان دیده شوند به شکل استوکر (Stocker) بروز میکند: یک خانم محبوب دائماً دنبال آن فرد است و مزاحمش میشود (البته فقط در حد تعقیب). عاقبت فرد بیمار شکایت میکند.

۶- هذیان مربوط به مالکیت افکار: این مالکیت میتواند بصورت دزدیده شدن فکر باشد. بیشتر در مورد اختراعات، فرد میگوید این فکر من بود که دزدیدند. به شکلهای دیگر هم بروز میکند مثلاً میگوید این فکر من نیست! در فکر من توسط کس دیگری کاشته شده است. یا شکل دیگر پخش شدن افکار که میگوید این موجی که در جامعه پخش شده فکر من بوده است.

۷- هذیان گناه و بی ارزشی: در این نوع هذیان، بیمار باور دارد که عملی گناه آلود یا شرم آور انجام داده است و معمولاً منتظر عذاب یا عاقبت بد است. بیشتر در اختلال افسردگی دیده میشود.

وسواسها و اجبارها

علائم بعدی در روانپزشکی بعد از هذیان، علائم وسواسها و اجبارها است.

وسواس ها افکار یا تصاویر پایدار و راجعه‌ای هستند که وارد ذهن فرد میشوند و فرد را اذیت میکنند. علی-رقم اینکه فرد دوست دارد از کنار این افکار بگذرد.

در اینجا بحث بر سر مقاومت کردن است. بیمار در برابر افکارش مقاومت میکند. اما در توهم فرد افکاری که سراغش آمده را باور میکند. در وسواس فرد شک ندارد که این فکر مهاجم توسط ذهن خود او ایجاد شده و از خارج در ذهن او گذاشته نشده است. (تفاوتش را با هذیان مالکیت افکار نشان میدهد) همچنین محتوای درخواستها متفاوتند: در مورد کثیفی و آلودگی (پاکی و نجسی)